

JAN RAMBERG och JOHNNY HERRE, *Internationella köplagen (CISG)*, En kommentar, Norstedts Gula Bibliotek, 2000, 857 s.

Genom kommentaren till internationella köplagen har Jan Ramberg och Johnny Herre fullbordat sin trilogi på köprättens område. Först kom köplagskommentaren av Jan Ramberg under medverkan av Johnny Herre, sedan konsumentköplagskommentaren av Johnny Herre under medverkan av Jan Ramberg och nu kommentaren till internationella köplagen av Jan Ramberg och Johnny Herre. Sammantaget rör det sig om över två tusen sidor text och även om en hel del naturligtvis återkommer i alla tre kommentarerna är det ändå en imponerande prestation redan kvantitetsmässigt. Att man också måste honorera kvaliteten har framhållits tidigare (se exempelvis JT 2000–01 s. 692). Det aktuella eposet står inte de båda andra efter.

Den internationella köplagen är en s.k. blankettlag. Lagtexten innehåller i stort sett inte annat än att vissa angivna artiklar i CISG, alltså FN:s konvention från 1980 angående internationella köp av varor, skall gälla som lag i Sverige. Det ligger i sakens natur att tolkningen och tillämpningen av en sådan lag reser alldeles särskilda svårigheter. En är att man har sex originalspråk till konventionen, nämligen engelska, franska, arabiska, kinesiska, ryska och spanska. Det finns visserligen också en svensk översättning men denna är trots allt bara en översättning och måste behandlas som sådan.

Få torde behärska samtliga FN:s originalspråk. I praktiken är de flesta hänvisade till någon eller några språkversioner. Men alla som har arbetat med internationellt konventionsarbete vet att de olika versionerna skiljer sig från

varandra. Ett skäl till detta kan vara att det är svårt att återge ett visst förhållande på olika språk med exakt samma innebörd. Som exempel kan nämnas artikel 79 i CISG. Vid utformningen av denna artikel, som rör det s.k. kontrollansvaret, ville man ha en autonom ansvarsfrihetsgrund som inte kan härledas till olika nationella ansvarsfrihetsbegrepp. I den engelska språkversionen talas om ett "impediment beyond his control" medan i den franska versionen talas om en "impeachment indépendant de sa volonté". Onekligen leder den franska texten tanken till en mer subjektivt orienterad tolkning.

I andra fall — de allra flesta — söker man inte en sådan autonom lösning utan uttryck och begrepp i de olika språkversionerna kommer att knyta an till där befintliga termer. Den som arbetat med internationella frågor vet att detta inte sällan sker även om den sakliga betydelsen därmed kommer att skilja sig åt mellan de olika språkversionerna. Eftersom ingen version har företräde framför någon annan och det i praktiken blir så att versionerna åtminstone till del inte ens i någon objektiv mening kan sägas vara helt identiska hamnar man teoretiskt i ett omöjligt utgångsläge.

I det levande livet måste man ju ändå på något sätt hantera detta och lösningen blir naturligen att man primärt utgår från den språkversion som man själv har lättast att behärska, för vår del kanske närmast den engelska och möjligen den franska. Tittar man i kommentarens litteraturlista är det också, förutom svenskspråkig litteratur, till helt övervägande del engelskspråkiga verk som åbero-

pas. Det finns också några tyskspråkiga alster vilket inte är förvånande. Tyska domstolar producerar ju ett stort antal avgöranden på civilrättens område, beroende bl.a. på processintresse och processbenägenhet, och man får därför också många rättsfall i Tyskland. Men man kan nog lugnt utgå från att de engelskspråkiga kommentarerna till CISG kommer att få det största praktiska inflytandet i västvärlden.

Däremot är det inte givet att de också i kulturer med arabiska, kinesiska och ryska som ledande språk tillmäts samma vikt. Vad som nu har sagts betyder väl möjligen att när en affär eller tvist har anknytning till sistnämnda kulturer kan man inte utesluta tolkningar av CISG som för en svensk jurist måhända kan framstå som överraskande och oväntade.

Kommentaren behandlar konventionens olika artiklar var för sig och varje artikel återges primärt i den engelska språkversionen följd av den svenska översättningen i mindre kursiv stil. Hänvisningar och jämförelser görs fortlöpande till den nationella svenska köplagen, vilken ju i sin tur i mycket bygger på CISG. Detta är naturligtvis i hög grad ägnat att underlätta förståelsen av konventionen för svenska jurister. Av stor betydelse är också de rikhaltiga hänvisningarna och återspeglingsarna till andra internationella instrument, såsom INCOTERMS, CMR, COTIF m.fl. Allt detta ger en mycket sammanhållen och ingående bild av hur olika internationella regler samverkar och påverkar varandra. Den information som läsaren får blir därigenom också mycket fullständig. Få om någon torde för övrigt som Jan Ramberg vara skickade att kommentera och foga samman exempelvis INCOTERMS med köprätten.

Som nämnts i det föregående bygger reglerna i den nationella

svenska köplagen i stor utsträckning på CISG men det finns områden där skillnaderna är rätt betydande. Redan konventionens tillämpningsområde skiljer sig från köplagens. Det är sålunda osäkert om konventionen gäller byte och i vart fall gäller den inte köp av sådant som är lös egendom men inte lös sak. Det finns också vissa skillnader med avseende på om ett köp är ett konsumentköp eller inte.

Reglerna om hävning vid dröjsmål skiljer sig åt mellan konventionen och den nationella köplagen, bl.a. i fråga om varor som skall tillverkas särskilt för köparen samt vid köparens underlåtenhet att hämta eller ta emot varan.

Också reglerna om fel är till del annorlunda i konventionen än enligt den nationella köplagen. Medan man i den senare laborerar bl.a. med utfästelser om varan som grundas på annat än uttryckliga avtalsbestämmelser och köparens befogade förutsättningar skall enligt konventionen samtliga frågor rörande varans avtalsenlighet avgöras genom avtalstolkning och inte på något annat sätt.

Även regleringen av påföljder vid säljarens avtalsbrott skiljer CISG från den nationella köplagen. Avtalsbrottspåföljdsreglerna i CISG reglerar alla säljarens avtalsbrott medan den nationella köplagen inte behandlar ansvarets utformning med avseende på säljarens tilläggsförpliktelser. Motsvarande gäller i fråga om köparens avtalsbrott.

Andra områden där skillnaderna är betydande är reglerna om skadestånd. I köplagen har man till skillnad från i CISG valt att dela in förlusterna i direkta och indirekta, en omdiskuterad och inte heller fullt harmoniserad lösning i de finska, norska och svenska köplagarna. En annan skillnad är att den nationella köplagen inte innehåller någon motsvarighet till kon-

ventionens regler om säljarens ansvar för immaterialrättsliga fel.

Men även på områden där den nationella köplagen har tagit sin förebild i CISG är försiktighet påkallad. Den som mera konkret och precist ställs inför ett köprättsligt problem med internationell anknytning kommer rätt snart att upptäcka att det i själva verket finns rätt många skillnader — större eller mindre — mellan den nationella svenska köplagen och CISG. Man bör då ha i minnet att även om CISG låg som förebild för den nationella köplagen tillkom den senare i en tidsera då EU ännu hade gjort sitt genombrott i Sverige och då intresset för nationella särlösningar inte var obetydligt. Detta gäller inte minst i fråga om detaljer. Den noggranne juristen kan därför knappast på någon punkt nöja sig med enbart sina kunskaper i svensk nationell köprätt när CISG är tillämplig utan läsning av exempelvis den aktuella kommentaren rekommenderas beträffande varje enskild frågeställning, också i de fall då det i förstone framstår som om den nationella köplagen inte avviker från CISG.

Det finns några bestämmelser i CISG som kanske inte framstår som de mest viktiga men som i det enskilda fallet kan få nog så stor betydelse. Det är konventionens slutbestämmelser. En sådan finns i artikel 93. Den artikeln öppnar en möjlighet för stater som har områden med olika rättssystem att avge en förklaring om att konventionen inte skall gälla i statens alla områden eller bara i vissa av dem. Nämnas kan där att Danmark har förklarat att CISG inte skall gälla för Färöarna och Grönland.

Artikel 94 tar sikte på stater med nära överensstämmande rättsregler. Artikel 95 ger möjlighet för sådana stater att tillämpa de nära överensstämmande rättsreglerna i stället för konventionen. Danmark,

Finland, Norge och Sverige har avgett förklaring enligt denna artikel, vilket alltså innebär att då ena parten har sitt affärsställe i ett av dessa länder och den andra i ett annat av dessa länder skall CISG inte tillämpas. De nämnda länderna har också avgett förklaring att CISG inte skall tillämpas då ena parten har sitt affärsställe i ett av dessa länder och den andra parten har sitt affärsställe i Island. Nu finns det ett litet problem med denna nordiska förklaring. Danmark har ju inte någon ny köplag och i realiteten är inte den danska och exempelvis den svenska nationella köplagen nära överensstämmande. I kommentaren (s. 624 f.) diskuteras om domstolar och skiljenämnder skall gå in i en prövning av om de avgivna förklaringarna är materiellt riktiga eller nöja sig med att acceptera att sådana de facto folkrättsligt avgivits. Kommentaren andas preferens för det senare alternativet och goda skäl torde nog också kunna anföras till stöd därför.

Artikel 95 ger möjlighet för stater att förklara att de önskar tillämpa CISG endast när säljare och köpare har sina affärsställen i fördragsslutande länder. Sådan förklaring har avgetts bl.a. av USA och Kina.

Artikel 96 ger möjlighet för länder som har ett skriftlighetskrav för att ett köpeavtal skall vara bindande att avge en förklaring enligt vilken regler i CISG som tillåter annat än skriftlig form inte skall tillämpas när någon av parterna har sitt affärsställe i det land som avger förklaringen. Sådan förklaring har avgetts bl.a. av vissa f.d. östländer.

Praktikern bör också tänka på att bl.a. Sverige reserverat sig beträffande del II av konventionen som gäller ingående av avtal.

Jag har svårt att tro att någon praktiskt verksam affärsjurist vågar

låta bli att läsa Jan Rambergs och Johnny Herres kommentar till CISG. Redan den korta genomgången ovan torde utvisa att ingen bör försöka lösa en tvistefråga där CISG är tillämplig enbart på grundval av kunskaper om den svenska nationella köplagen. Läser man kommentaren till CISG får man inte bara en klar och redig framställning utan också såväl en översiktlig bild av de olika problemområdena som en mer ingående beskrivning av ett mycket stort antal detaljfrågor. Och det är som framgått inte bara rent köprättsliga frågor som tas upp utan läsaren ges en sammanhållen bild av de olika regelkomplex — exempelvis av transportklausuler — som typiskt sett kan vara aktuella vid ett köp. Till detta kommer en mycket omfattande notapparat med hänvisningar till ett stort antal utländska verk, bland dessa de in-

ternationellt mer kända standardverken på engelska.

Det råder ingen tvekan om att Jan Ramberg och Johnny Herre har lämnat ett mycket stort bidrag till förståelsen för och kunskapen om internationell köprätt. För den som tjänstgör i allmän domstol kanske detta närmast har teoretisk betydelse eftersom tvistemål där CISG kan aktualiseras lyser med sin frånvaro. För egen del kan väl det exemplar av kommentaren som jag har fått av förlaget för att jag har skrivit denna anmälan kanske komma till användning i något skiljeförfarande. Men nu är ju de flesta jurister inte domare och för praktikern med affärsjuridik som inriktning kommer den här kommentaren alldeles säkert att tillhöra de böcker som man inte kan eller vill vara utan.

Göran Karlstedt